

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/14/2024
Identifikačné číslo spisu:	7218202765
Dátum vydania rozhodnutia:	23.01.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Mario Dubaň
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:7218202765.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci notárskej úschovy zložiteľa Vlastníci bytov a nebytových priestorov bytového domu Nám. Š. M. Daxnera 10-15, Rimavská Sobota, súp. č. 1252, zastúpeného správcou Okresné stavebné bytové družstvo v Rimavskej Sobote, Rimavská Sobota, Okružná 50, IČO: 00 173 916, o námietkach správcu konkurznej podstaty JUDr. Dušana Paulíka, Banská Bystrica, Kukučínova 18, za účasti záložných veriteľov 1/ Všeobecná úverová banka, a. s., Bratislava, Mlynské nivy 1, IČO: 31 320 155, 2/ Slovenská konsolidačná a. s., Bratislava, Cintorínska 21, IČO: 35 776 005, 3/ Sociálna poisťovňa, Bratislava, Ul. 29. augusta č. 8 a 10, 4/ PRO - HAND, s. r. o., Galanta, Z. Kodálya 787, IČO: 34 138 811 a 5/ REALITY - VĚRITEL CZ s. r. o. v likvidaci, Uherský Brod, nám. 1. máje 1605, Česká republika, IČ: 277 25 537, proti vydaniu výťažku z predaja zálohu zloženého do notárskej úschovy notárky JUDr. Martiny Mižíkovej, Košice, Nám. osloboditeľov 20, vedenej na Mestskom súde Košice (pôvodne Okresný súd Košice I) pod sp. zn. 11U/1/2018, o dovolaní správcu konkurznej podstaty JUDr. Dušana Paulíka proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach z 29. septembra 2023 sp. zn. 11CoD/6/2022, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Košiciach z 29. septembra 2023 sp. zn. 11CoD/6/2022 a uznesenie Okresného súdu Košice I z 9. decembra 2021 č. k. 11U/1/2018-111 z r u š u j e a v e c v r a c i a Mestskému súdu Košice na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) uznesením z 9. decembra 2021 č. k. 11U/1/2018-111 zamietol námietky správcu konkurznej podstaty proti vydaniu výťažku z predaja zálohu zloženého do notárskej úschovy a rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

1.1. Súd prvej inštancie v odôvodnení uviedol, že rozhodoval o námietkach správcu konkurznej podstaty podaných proti vydaniu výťažku z predaja zálohu v sume 13.272,28 eura, ktorý bol zložený do notárskej úschovy u notárky JUDr. Martiny Mižíkovej dňa 27. júna 2017 zložiteľom - prednostným záložným veriteľom na účel jeho vydania ostatným záložným veriteľom ako príjemcom, prípadne záložcovi podľa ustanovenia § 151ma Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“). Dospel pritom k záveru, že výťažok z

dražby bol správne zložený do notárskej úschovy a následne vydaný ostatným záložným veriteľom, nakoľko k vyhláseniu konkurzu na majetok dlžníka V. F. R., bytom U. XXX/X, M. G., došlo až po ukončení dobrovoľnej dražby, ktorá sa konala dňa 8. júna 2017, a preto námietky správcu konkurznej podstaty proti vydaniu výťažku z predaja zálohu zloženého do notárskej úschovy podľa ustanovenia § 346 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“) zamietol ako nedôvodné. Poznamenal, že dobrovoľná dražba bola vykonávaná na návrh záložného veriteľa, pričom išlo o pohľadávku, ktorá bola zabezpečená záložným právom k nehnuteľnosti. Podľa názoru súdu prvej inštancie výťažok z dražby by sa stal súčasťou konkurznej podstaty len v prípade, ak by k vyhláseniu konkurzu došlo pred udelením príklepu. Ak je pohľadávka prednostného záložného veriteľa uspokojená v plnom rozsahu, rozdiel je následne uložený do notárskej úschovy za účelom uspokojenia ostatných záložných veriteľov zapísaných po záložnom veriteľovi, ktorý vykonával záložné právo v postavení prednostného záložného veriteľa. V prípade, ak by po uspokojení všetkých záložných veriteľov, resp. záložných práv vznikol prebytok, tento by bol vyplatený správcovi konkurznej podstaty namiesto dlžníka. Súd prvej inštancie preto uzavrel, že neprednostní záložní veritelia nemusia konkurz záložného dlžníka brať na zreteľ a zvyšok výťažku môže byť medzi nich rozvrhnutý napriek tomu, že na majetok záložného dlžníka prebieha konkurz. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 52 CMP.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie správcu konkurznej podstaty JUDr. Dušana Paulíka uznesením z 29. septembra 2023 sp. zn. 11CoD/6/2022 rozhodnutie súdu prvej inštancie zmenil tak, že námietky podané správcom konkurznej podstaty proti vydaniu výťažku z predaja zálohu zloženého do notárskej úschovy odmietol ako podané neoprávneným subjektom.

2.1. Odvolací súd v odôvodnení uviedol, že súd prvej inštancie v danom prípade neposúdil správne procesnú legitímáciu správcu konkurznej podstaty na podanie námietok proti vydaniu výťažku z predaja zálohu zloženého do notárskej úschovy. Konštatoval, že správca konkurznej podstaty dlžníka V. F. R., bytom U. XXX/X, M. G., ktorému zákon (ustanovenie § 347 CMP) nepriznáva postavenie účastníka konania o námietkach, nie je oprávnenou osobou na podanie námietok proti vydaniu výťažku z predaja zálohu zloženého do notárskej úschovy, preto ním podané námietky mali byť okresným súdom odmietnuté ako podané nelegitimovaným subjektom.

3. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podal správca konkurznej podstaty JUDr. Dušan Paulík (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktoré odôvodnil poukazom na ustanovenie § 420 písm. f) CSP (t. j. súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces).

3.1. Dovolateľ namietal, že odvolací súd neprihliadol na ustanovenie § 167b ods. 1 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 7/2005 Z.z.“) a na skutočnosť, že správca dlžníka koná aj pri podaní námietok proti upovedomeniu o vydaní peňazí z notárskej úschovy v mene a na účet dlžníka. Konštatoval, že odvolací súd odmietol dovolateľovi konajúcemu v mene a na účet dlžníka poskytnúť súdnu ochranu a bezdôvodne odmietol vec prejednať. Dodal, že napadnuté uznesenie je s poukazom na rozhodnutie Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 570/2017 rozhodnutím prekvapivým.

3.2. Vzhľadom na uvedené navrhol, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Zložiteľ a ani záložní veritelia sa k podanému dovolaniu písomne nevyjadrili.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania majúci vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa [§ 429 ods. 2 písm. a) CSP], v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

10. Dovolateľ vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietal, že odvolací súd nesprávne posúdil jeho oprávnenie konať v mene a na účet dlžníka, pričom jeho rozhodnutie považoval za prekvapivé.

11. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán, resp. účastníkov konania (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26, 5Cdo/57/2019, bod 9, 10) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

12. Ústava v čl. 46 ods. 1 zaručuje každému možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prípadne u iného orgánu). Podmienkou však je, že sa tak musí stať „stanoveným postupom“. Stanoveným postupom teda sú (v ich samotnom základe) i pravidlá vymedzujúce možnú zmenu právneho posúdenia veci odvolacím súdom, oproti posúdeniu súdom prvej inštancie.

13. Podľa § 382 CSP ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili. Citované zákonné ustanovenie má predísť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí, vychádza z princípu predvídateľnosti súdneho rozhodnutia, ktorý je považovaný za komponent princípu právneho štátu, osobitne princípu právnej istoty.

14. Súčasťou práva na spravodlivý proces je aj zásada, v zmysle ktorej vydaniu každého (meritórneho) rozhodnutia súdu musí predchádzať zákonné konanie (fair proces), t. j. taký postup súdu, v ktorom je zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov. Na zabezpečenie tejto ochrany priznáva Civilný sporový poriadok strane (účastníkovi konania) procesné práva, medzi ktoré patrí aj právo vyjadrovať sa k tvrdeným skutočnostiam, navrhovať dôkazy na ich vyvrátenie a vyjadrovať sa aj k právnym dôsledkom z nich vyplývajúcim. Ide o procesné práva, ktoré môže strana (účastník konania) uplatniť nielen v konaní na súde prvej inštancie, ale aj v odvolacom konaní. Realizácia týchto práv v odvolacom konaní je však znemožnená, ak odvolací súd svoje rozhodnutie založí na právnych záveroch vychádzajúcich zo skutočností, s ktorými sa prvoinštančný súd vo svojom rozhodnutí osobitne nezaoberal a ku ktorým sa neúspešný účastník nevyjadroval, pretože k tomu nemal dôvod.

15. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu, nemá strana (účastník konania) možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie, nejavili ako významné (por. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/1/2018). Najvyšší súd už v rozhodnutí publikovanom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 33/2011 konštatoval, že pokiaľ odvolací súd nevyzval účastníkov konania v zmysle § 213 ods. 2 OSP (teraz § 382 CSP), aby sa vyjadrili k možnému použitiu toho ustanovenia právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní nebolo použité a je podľa názoru odvolacieho súdu pre rozhodnutie veci rozhodujúce, odňal účastníkovi konania možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f) OSP [teraz § 420 písm. f) CSP].

16. Ak odvolací súd chce zmeniť rozhodnutie súdu prvej inštancie, spočíva predvídateľnosť jeho rozhodnutia v tom, že vopred oznámi (avizuje) stranám (účastníkom konania) svoj odlišný právny názor a dá i príležitosť sa k tomuto názoru vyjadriť. Strany (účastníci konania) tak vedia, že odvolací súd bude na vec nazeráť inak a môžu tomu prispôsobiť svoje právne a skutkové námietky. Nutnosť sprístupnenia odlišného právneho názoru stranám (účastníkom konania) vyplýva aj z faktu, že odvolateľ svojím odvolaním brojí proti určitému skutkovému stavu a jeho právnemu posúdeniu, ako k nemu dospel súd prvej inštancie a odvolateľova protistrana sa potom vyjadruje k argumentácii obsiahnutej v odvolaní. Argumentácia odvolateľa i jeho protistrany sa teda vzťahuje k napadnutému prvoinštančnému rozhodnutiu, pričom žiadny z nich v čase, keď podáva odvolanie alebo vyjadrenie k odvolaniu, nemôže predpokladať, či odvolací súd zaujme iný právny názor, akú bude mať tento názor podobu a aké skutkové a právne dôvody by z hľadiska tohto odlišného právneho názoru mali byť relevantné.

17. V posudzovanej veci odvolací súd v protiklade s okresným súdom založil svoje zmeňujúce uznesenie na odlišnom právnom závere. Súd prvej inštancie konštatoval, že predmetný výťažok z dražby bol správne zložený do notárskej úschovy a následne vydaný ostatným záložným veriteľom, nakoľko k vyhláseniu konkurzu na majetok dlžníka V. F. R., bytom U. XXX/X, M. G., došlo až po ukončení dobrovoľnej dražby, ktorá sa konala dňa 8. júna 2017. Vzhľadom na to námietky správcu konkurznej podstaty proti vydaniu výťažku z predaja zálohu zloženého do notárskej úschovy podľa ustanovenia § 346 CMP zamietol ako nedôvodné. Odvolací súd na rozdiel od prvoinštančného súdu reflektoval, že správca konkurznej podstaty dlžníka, ktorému zákon (ustanovenie § 347 CMP) nepriznáva postavenie účastníka konania o námietkach, nie je oprávnenou osobou na podanie námietok proti vydaniu výťažku z predaja zálohu zloženého do notárskej úschovy. Preto dospel k záveru, že správcou podané námietky mali byť okresným súdom odmietnuté ako podané nelegitimovaným subjektom.

17.1. Keďže odvolací súd tento svoj postup v nahliadaní na právne posúdenie veci v odvolacom konaní vopred neavizoval, účastníkom konania nevytvoril príležitosť sa k tomuto názoru vyjadriť. Účastníci (najmä odvolateľ) tak nevedeli, že odvolací súd bude na vec nazeráť inak a nemohli tomu prispôsobiť svoje právne a skutkové námietky. Výzva odvolacieho súdu podľa § 382 CSP je potrebná vždy, keď odvolací súd dospeje k záveru, že nárok treba posúdiť podľa celkom iného právneho predpisu, ako ho

posúdil súd prvej inštancie, alebo síce podľa toho istého právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, ale podľa iného ustanovenia za súčasného splnenia podmienky, že toto iné zákonné ustanovenie je pre rozhodnutie veci rozhodujúce.

18. Odvolací súd tak bez doručenia výzvy účastníkom konania, teda bez splnenia osobitného druhu tzv. manudukčnej povinnosti založil svoje rozhodnutie na iných, nových právnych dôvodoch než súd prvej inštancie a takýmto nesprávnym postupom znemožnil dovolateľovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a preto dovolateľ opodstatnene namieta dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP.

19. Dovolací súd naviac nahliadnutím do výpisu z obchodného rejstříku, vedeného Městským soudem v Praze pod sp. zn. C 317096, zistil, že súdy nižších inštancií konali s účastníkom konania - záložným veriteľom 5/ REALITY - VĚŘITEL CZ s.r.o. v likvidaci, a aj vo veci rozhodli po tom, čo tento stratil procesnú subjektivitu, pretože dňa 19. augusta 2021 došlo k jeho výmazu z príslušného obchodného registra (t. j. už pred vydaním prvoinštančného rozhodnutia).

20. Podľa § 438 ods. 1 CSP na konanie na dovolacom súde sa primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie, ak tento zákon neustanovuje inak.

20.1. Podľa § 161 ods. 1, 2 CSP, ak tento zákon neustanovuje inak, súd kedykoľvek počas konania prihliada na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť („ďalej len procesné podmienky“). Ak ide o nedostatok podmienky, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví.

20.2. Ustanovenie § 161 CSP ukladá súdu povinnosť v každom štádiu konania prihliadať na to, či sú splnené zákonom stanovené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť tak, aby súdne konanie mohlo prebehnúť v súlade so zákonom a aby súd v súlade so zákonom mohol tiež rozhodnúť. Medzi základné procesné podmienky, na ktorých splnenie má súd povinnosť prihliadať aj bez návrhu počas celého konania, patrí podmienka procesnej subjektivity, t. j. spôsobilosti účastníka byť stranou sporu (účastníkom mimosporového konania). Spôsobilosť byť stranou sporu (účastníkom mimosporového konania) znamená mať procesné práva a povinnosti, ktoré jej zákon priznáva, resp. ukladá. Predpokladom procesnej subjektivity je hmotnoprávna subjektivita vo význame mať práva a povinnosti podľa hmotného práva. Otázku hmotnoprávnej subjektivity rieši predovšetkým Občiansky zákonník v spojitosti s Obchodným zákonníkom. Spôsobilosť mať práva a povinnosti majú aj právnické osoby. Túto majú od svojho vzniku (zápisom do obchodného alebo iného zákonom predpísaného registra) a zaniká až dňom ich zániku (výmazom z príslušného registra alebo spôsobom určeným v osobitnom zákone). Absencia tejto spôsobilosti má vždy za následok zastavenie konania, a to bez zreteľa na to, či „strana“ túto spôsobilosť nemala už v čase začatia konania alebo túto stratila v jeho priebehu.

21. Vzhľadom na to, že záložný veriteľ 5/ zanikol bez právneho nástupcu dňa 19. augusta 2021, teda skôr, než súd prvej inštancie vydal svoje rozhodnutie (9. decembra 2021), pričom odvolací súd túto vadu nenapravil, nižšie súdy konali s účastníkom konania, ktorý nebol nositeľom procesnej subjektivity, a tým zaťažili svoje konanie a rozhodnutie vadou znátočnosti. Existencia takejto vady - spočívajúcej v nesplnení základnej procesnej podmienky konania - má vždy za následok zrušenie dotknutého rozhodnutia.

22. Vzhľadom na zistenie, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f) CSP, ktorá skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne, Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

23. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd

zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

24. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.